

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.
☎: 441-6501

2009.09. 23

Ügyszám: 160/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

200/2009. (VII. 1.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **dr. Gaudi-Nagy Tamás**

panaszos 2009. március 23-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. július 1-jén – dr. Kaltenbach Jenő elnök, testületi tag távollétében megtartott – zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos 2009. március 23-án a Testület honlapján elérhető formanyomtatvány útján terjesztett elő panaszt a vele szemben 2009. március 15-én történt rendőri fellépés miatt. Panaszát a Testület felhívására 2009. április 2-án kelt levelében aláírásával is megerősítette.

Előadta, hogy az említett napon 21 óra 15 és 20 perc között a Budapest V. kerületi Nádor utca 2. szám előtt a József Attila utcai kereszteződésnél „jogellenes rendőri támadás szenvedője” volt nagyjából 25-30 másik személlyel együtt. A tömeg a Szent István térről érkezett, ahol 20 óra körüli időponttól a panaszos jogvédőként – erre utaló láthatósági mellényt viselve – egyeztetett a rendőri erőkkel, hogy onnan engedjék távozni a résztvevőket. Miután ez kb. egy óra múlva sikerrel járt, a Zrínyi utca felől

megnyitott kordonrészen egy kb. 40-50 fős tömeg távozott, lényegében ellenőrzés nélkül, néhány szűrőpróbaszerű igazoltatást leszámítva.

A korábbi negatív tapasztalatokra építve a tömeget frekventáltabb helyre, tömegközlekedési csomóponthoz kívánták terelni, ezért indultak el a Deák tér felé. Amikor a Nádor utca végéhez értek volna, elérve a József Attila utcát, több, őket addig hátulról kísérő rendőr megkerülve őket előre szaladt, és elővett rendőrbottal az utca végéhez rohanva sorfallá fejlődve lezárták az utcát.

Egy rendőr alig hallható hangosbemondón szólította fel a megjelenteket a jogellenes demonstráció befejezésére, amelyet a panaszos és társai nem értettek, hiszen ők csak elvonulni szerettek volna, a demonstrációnak már vége volt. A panaszos megjegyezte, hogy eközben már – „több szemtanú egybehangzó előadása szerint” – a hátulról érkező rendőrsorfallal „a csoport tagjainak lábát hátulról rugdosta, egyesek lábát kirúgta, illetve őket erőszakosan taszigálta”.

Ezt követően „a rendőrök egy része rátámadt egy fiatalemberre, édesanyjára, illetve barátnőjére”, a fiatalembert „földre vitték”, más rendőrök közben könnygázt alkalmaztak úgy, hogy az más rendőröket is elért, így a konkrét intézkedést is más rendőröknek kellett befejeznie.

Az események során a rendőri sorfallal több tagja támadólag lépett fel, voltak, akik a földre kerültek, „őket bakancssal rugdosták”, egyeseket rendőrbottal ütöttek. A panaszos személy szerint a könnygázt, illetve az őt ért taszigálást, lökést sérelmezte. A könnygáztól a tömeg több tagja, így panaszos is, rosszul lett, és nem is léptek hozzá megkérdezni, hogy segítségre szorul-e, bár a mentőautó hamar kiérkezett. A panaszos szerint a – „kiemelkedően durva határfokú” – könnygáz olyan erős, hogy „maga azt használó rendőr sem bírja”. Az érintett rendőröket „ápolni kellett, illetve vizet adtak nekik”.

A panaszos jogtalannak, szükségtelennek és aránytalannak tartotta az egész rendőri akciót, a kényszerítő eszközök alkalmazását a békés tömeggel szemben, ezért kérte az ügy kivizsgálását. Megengedhetetlennek tartotta „a bejelentett és békésen befejeződő tüntetés helyszínéről távozó embereket, köztük közhasznú jogvédő tevékenységet végző személyeket” ért „leszámolási-megfélemlítési célzatú rendőri támadás”-t.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult az Országos Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatához. A kapott dokumentációból az alábbiak állapíthatók meg.

1) Budapest Rendőrfőkapitánya a 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasításával Budapest teljes területére fokozott ellenőrzést rendelt el 2009. március 14-én 0 órától március 16-án 8 óráig.

2) A Szent István térre 2009. március 15-én 17 óra 30 perctől 22 óráig volt bejelentett és engedélyezett demonstráció, azonban a résztvevők már 18 óra 20 perckor elhagyták a helyszínt, így a rendőrség a helyszínen felállított kordonok bontását megkezdte. 20 óra 5 perckor 100-120 fő érkezett a térre, de ez a rendőrség álláspontja szerint már nem a bejelentett rendezvény része volt, sőt álláspontjuk szerint ez „ekkor már nem [minősült] fokozott alkotmányjogi védelemben részesülő bármiféle rendezvény[nek]”.

Mivel a rendőrség olyan információkkal rendelkezett, miszerint a tömeg a Kossuth térre kíván vonulni, az arra vezető szakaszon megerősítették a rendőri jelenlétet. Közben az érvényben lévő fokozott ellenőrzés alapján a Szent István téren jelenlévőket igazoltatták, ruházatukat és csomagjaikat átvizsgálták, ezt követően elengedték őket, tömegoszlatásra nem került sor.

3) 21 óra 10 perc körül nagyobb vonuló tömeget észleltek az Arany János utca és a Nádor utca kereszteződésénél, és „mivel erre a helyszínre nem volt vonulási demonstráció bejelentve”, a József Attila utca és a Nádor utca kereszteződésénél megállították a tömeget, és a fokozott ellenőrzés keretében megkezdődött az igazoltatás.

21 óra 25 perc körül a demonstrálók egy része a rendőrsorfalra támadt, ezért „CS” típusú könnygázt vetettek be. A rendőrségi megállapítás szerint erre jogszerűen került sor, és a Rendőrségnél rendszeresített kényszerítő eszközök típusairól és fajtáiról szóló 63/2007. (XII. 23.) IRM rendelet mellékletében feltüntetett „R-92” könnygázsóró sprayt használtak.

4) A rendőrség szükségesnek tartotta megjegyezni, hogy a környéken több helyen találtak Molotov-koktélt, például a Szent István tér 13-14. szám alatti lakóházzal szemben, a bazilika oldalában reklámtáskában, az Arany János utca és a Hercegprímás utca sarkán, a Nádor utca 21. szám alatti ház udvarában. A rendezvények helyszínein, azok környezetében, például egy telefonfülkénél a rendőrök köveket, vasrudakat, építési törmeléket találtak, továbbá a rendezvényhez köthető szélsőséges portálon az egyik szervező arra vonatkozó felhívást tett közzé, hogy a bazilika környékén támadásra alkalmas eszközöket rejtse el.

5) A rendőrség által rendelkezésre bocsátott videofelvételeken – melyeket részben a rendőrök, részben az egyik résztvevő készített – látható, amint a Nádor utca József Attila utca felé eső végét rendőri sorfal zárta el, miközben a tömeg mögött mozgó rendőri sorfal haladt, így a tömeget szűk területre szorították be.

A tömegben értetlenség volt tapasztalható az eljárás miatt, és a felvételekből kitűnik, hogy az sem volt világos számukra, hogy mit kellene tenniük. Többen elégedetlenségüknek adtak hangot arra hivatkozva, hogy ők egy rendezvényről vonultak el, ám ezt éppen a dupla rendőri sorfal akadályozta meg.

A beszorítás megtörténtét követően a sorfal egyik végén hirtelen dulakodás kezdődött egyes résztvevők és a mögéjük érkező rendőrök között, és szinte azonnali reakcióként több rendőr célzottan könnygázsprayt használt. Ennek hatására a tömeg dulakodáshoz közel eső része szétszéledt, amelyet a szemközti rendőrsorfallal nem akadályozott meg – ez vélhetően részben annak tudható be, hogy őket is elérte a könnygáz (a felvételek jól látható, amint több rendőr is fuldokolva fordul hátra, majd kilép a sorfalból) –, így a legtöbb résztvevő szabadon távozhatott a rendőrök között a József Attila utca felé, annak ellenére, hogy folyamatos rendőri utasítás hallható („A zárást fenntartani!”).

6) Az ügyben született parancsnoki kivizsgálás és az intézkedő rendőrök jelentései részletesen rögzítették a könnygáz alkalmazásának körülményeit.

Az egyik jelentést tevő rendőr – aki a hátulról érkező mozgó sorfalban állt – előadása szerint azt észlelte, hogy az utca végéhez érve, a Nádor utca 2. számú ház előtt a tömeg szembefordult velük. Ekkor parancsnoki utasításra igazoltatásra szólította fel az egyik résztvevőt, aki ezt megtagadta. Ekkor az illető kezét megfogta, és közölte, hogy vele szemben ruházatátvizsgálást kíván alkalmazni. Ekkor az érintett kétszer megütötte a rendőrt, akit az ütések a sisak plexiüvegén értek. A rendőr ekkor ezt az illetőt a két kezénél fogva a sorfal mögé akarta húzni, azonban eközben felbotlott, hátraesett, magára rántva az intézkedés alá vont személyt, akit ekkor két kollégája lehúzott róla, majd távolabb átvizsgálták a ruházatát, és kezeit hátrabilincseltek.

A könnygázt alkalmazó rendőrök jelentése rögzítette, hogy a 40-50 fős tömegből az igazoltatás és ruházatátvizsgálás megkezdésekor egy személy rendőrtársukra támadt. Amikor ezt a tömeg észlelte, többen hirtelen támadó jelleggel léptek fel, ezért a könnygáz használata mellett döntöttek „a folyamatban lévő támadás megtörésére, valamint a további személyek támadásának elhárítására”. Mivel „a késedelem veszéllyel járt volna, illetve az intézkedés biztonságos kimenetele veszélybe került”, az előzetes felszólítást mellőzték. A keletkezett gázfelhő folytán a tömeg szétszéledt, és mivel a könnygáz a rendőröket is érintette, a támadók egy részét nem is sikerült később azonosítani.

A parancsnoki vélemények szerint a jelentésekben írt intézkedések jogszerűek, szakszerűek és arányosak voltak. A könnygáz alkalmazására a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 49. § (1) a) pontja alapján, a rendőrrel szemben erőszakosan fellépő személlyel szemben a testi kényszer, bilincs alkalmazására az Rtv. 47. §-a és a 48. § b-c-d) pontjai alapján került sor.

Az ügyben készült parancsnoki kivizsgálás a fentiekén túl rögzítette, hogy az érintett a tettét megbánta, rendőri bántalmazás miatt panasszal nem élt, és vele szemben hivatalos személy elleni erőszak miatt büntetőeljárás indult. Az illető előadta, hogy megijedt, amikor a hátulról mozgó rendőri sorfal nekiszorította őket a József Attila utca felőli zárást végző rendőrsorfalnak, és a tömegben vele volt édesanyja és barátnője is.

III.

A Testület megállapította, hogy a panaszost ért intézkedések érintették az emberi méltósághoz, a szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogát, továbbá békés gyülekezési jogát [a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 54. § (1), 55. § (1) és 62. § (1) bekezdése].

1) A rendőri fellépés első szakasza a zárást követő igazoltatáshoz és ruházatátvizsgáláshoz köthető, melynek jogalapjaként a rendőrség az elrendelt fokozott ellenőrzésre hivatkozott, a Testület tehát először ennek a mögöttes felhatalmazásnak a vizsgálatát végezte el.

Az Rtv. fokozott ellenőrzést szabályozó, tehát jelen esetben alkalmazandó 30. §-ának (1) bekezdése értelmében „a rendőrség [...] a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja”. Ugyanezen törvényhely (3) bekezdése alapján „a rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, [...] a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja”.

Az Rtv. 29. §-ának (3) bekezdése szerint az igazoltatás során rögzíteni kell – ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják – az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát.

Az Rtv. 97. §-ának (1) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezés szerint e törvény alkalmazásában „ruházat: az intézkedéssel érintett személy testén viselt, illetőleg az intézkedés helyszínén nála lévő, vagy a közvetlen felügyelete alatt, illetve rendelkezésére álló ruházat, csomag és tárgy”.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-a értelmében „a fokozott ellenőrzés összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a

rendőrség illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott tartózkodókat igazoltatják”.

A jogszabályi háttér – ahogyan arra a Testület korábbi állásfoglalásaiban is utalt – meglehetősen tág teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával fogantatható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján fogantathatnak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta „mögöttes felhatalmazást” jelent.

Ez a felhatalmazás ugyanakkor nem korlátlan. Vizsgálható egyfelől az, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másfelől az is, hogy a fokozott ellenőrzés keretében fogantatható konkrét igazoltatás nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

Annak megítélése kapcsán, hogy a rendőrség a fokozott ellenőrzés elrendelésének lehetőségével az említett napon indokoltan élt-e, a Testület jelentőséget tulajdonított a közelmúlt rendezvényekkel összefüggő tapasztalatainak. Ebből kiindulva, tekintettel a rendezvények és várhatóan a résztvevők igen nagy számára, alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve azok közelében rendbontók megjelenésére, a közrendet és köznyugalmat megzavaró eseményekre. Ezért a Testület megítélése szerint a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

A Testület ugyanakkor megjegyzi, hogy fokozott ellenőrzésnek a főváros teljes területére történő elrendelése olyan esetekben, amikor rendezvény csak Budapestnek jól behatárolható területén kerül megtartásra, az arányosság követelményét nem veszi kellően figyelembe; még akkor sem, ha a rendezvényre érkezők, és az onnan távozók biztonságának garantálása a rendezvény konkrét helyszínénél nagyobb terület ellenőrzés alatt tartását teszi szükségessé.

Mivel a fokozott ellenőrzés elrendelése adott esetben a jogszabályi felhatalmazáson túli felhatalmazást keletkeztet, ezért a Testület a jövőre nézve is fenntartja a jogot arra, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésének indokoltságát és megalapozottságát az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének szempontjából, konkrét egyedi ügyekben vizsgálat tárgyává tegye.

2) A panaszbeadvány azon részét illetően, amelyben a panaszos azt kifogásolta, hogy a Szent István téren a még ott tartózkodó gyülekezőket a rendőrök körbekerítették, és – a panaszbeadvány szerint – hosszasan egyeztetnie kellett a rendőrökkel, mire ők kb. egy óra elteltével végül lehetővé tették a szabad elvonulásukat (még a szintén kifogásolt körbekerítés, zárás előtt), a Testület a következő megállapításokat teszi. A fokozott ellenőrzést szabályozó Rtv. 30. § (3) bekezdése szerint a Rendőrség a rendezvény, az

esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja. E jogszabályi rendelkezés azonban nem teremt jogalapot a helyszínről kilépő személyek – panaszbeadványban leírt- feltartóztatására és kiléptetésük ruházat, illetve csomag átvizsgálásához kötésére. Amennyiben egyéb speciális körülmény nem merült fel – és ilyenre a Rendőrség a panaszolt esetben az iratokból kitűnően nem hivatkozott –, a rendezvény helyszínéről (legyen az bejelentett vagy be nem jelentett) távozni kívánó személyek akár rendőrségi kordonokkal, akár rendőrsorfallal történő körbezárása és távozásuk megakadályozása ezen személyek mozgásszabadságának súlyos sérelmét valósítja meg, hiszen ilyen jellegű rendőrségi fellépést a gyülekezési jogukkal élőkkel szemben sem az Rtv., sem a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény nem teszi lehetővé. A rendőrség azzal, hogy a fent írtak szerint nem engedték meg a panaszosnak, hogy a helyszínről távozzon, illetőleg azt átvizsgáláshoz kötötték, a Testület álláspontja szerint sértette a panaszos gyülekezési jogát is. Amint azt a Testület már a 170/2008. (XII. 17.) számú állásfoglalása Indokolása IV. részének 2) pontjában is kifejtette, a gyülekezési jog szabad gyakorlása mindenképpen magában foglalja nemcsak a szabad részvételt, de a gyülekezés vagy a rendezvény helyszínének a szabad elhagyását is. A Testület véleménye szerint az nem kizárt, hogy a rendezvényen való részvétel, olyan módon legyen korlátozva, hogy a rendőrség a rendezvényre való bejutást, az ahhoz való csatlakozást biztonsági okokból csak bizonyos pontokon teszi lehetővé (mint ahogy ez általában gyakorlat is), az azonban aggályos, ha a rendezvényen résztvevők azt – legalább meghatározott pontokon – bármikor nem hagyhatják el. A gyülekezők – így a panaszos – rendőrségi körbekerítése és meggátolásuk a helyszín elhagyásában ezért alkalmas volt arra, hogy megvalósítsa a panaszos mozgásszabadságának és gyülekezési szabadságának csekély szintet meghaladó sérelmét.

3) A Testületnek ezt követően azt kellett vizsgálnia, hogy jogszerű volt-e a távozni kívánó személyek esetében helyszínen végzett zárás, illetve annak módja.

A rendelkezésre álló adatok alapján egyértelműen megállapítható, hogy egy rendezvény helyszínét elhagyó csoportosulásról volt szó, akiket a rendőrség – vezetői utasításra – intézkedés alá kívánt vonni. Ennek kivitelezését olyan módon kívánta megoldani, amelyet a Testület korábbi állásfoglalásaiban már érintett [133/2009. (V. 13.), 134/2009. (V. 13.), 136/2009. (V. 13.), 142/2009. (V. 27.), 179/2009. (VI. 17.) számú állásfoglalások], azaz egy utcarész lezárásával, majd a résztvevők egyenkénti igazoltatását és átvizsgálását követő kiengedésével.

Az intézkedés jogalapját illetően a rendőrség azt a körülményt jelölte meg, hogy „erre a helyszínre nem volt vonulós demonstráció bejelentve”, ezért alkalmaztak – a fokozott ellenőrzésre hivatkozással – zárást és igazoltatást.

A Testület ezen jogalap vizsgálata kapcsán az alábbiakat mérlegelte. Önmagában az, hogy nem bejelentett demonstrációnak minősítenek egy vonulást, nem alapozhatja meg a zárás és igazoltatás konkrét esetben alkalmazott módját, a tömeg beszorítását. Ennek indokoltságát az alapozhatja meg, ha a rendőrségnek közvetlen információja van arra vonatkozóan, hogy a tömeg veszélyessé válhat. A konkrét esetben ilyen, közvetlen veszélyre utaló adatot a rendőrség nem jelzett; a Testület a rendezvényeket megelőzően különböző helyszíneken elhelyezett Molotov-koktélok és más eszközök, illetve a panaszolt esetben vonuló tömeg közötti összefüggést nem értékelte ilyen közvetlen kapcsolatnak. A helyszínen készített felvételek alapján inkább arra lehet következtetni, hogy a rendőrségi álláspont szerint „homogén, agresszív” tömeg valójában a zárás miatt válhatott veszélyérzetet keltővé, ami – a Testület álláspontja szerint – ugyancsak relatív, tekintettel arra, hogy a Testület megállapítása szerint a helyszínen többszörös rendőri túlerő volt.

A Testület értékelése szerint ráadásul olyan tömegről volt szó, amely egy rendezvény helyszínét elhagyva, a rendezvényen való részvételt befejezve, megkezdte békés elvonulását. Erre utalt a rendőrség által rendelkezésre bocsátott felvételeken a résztvevők azon beszélgetése, amelyben megjegyezték, hogy úgy ért véget az esemény, hogy nem volt velük szemben rendőri intézkedés. Mindezek alapján az elvonuló tömeget az Rtv. 59. § (3) bekezdésében foglalt védelem is megillette, miszerint „Tilos a tömeget korlátozni a helyszínről történő eltávozásban.” Ezen szabály felülbírálására csak akkor lett volna lehetőség, ha a fentiekben kifejtettek szerint a tömeg veszélyességére utaló közvetlen jelzés érkezett volna a rendőrséghez.

A Testület megjegyzi, hogy a jogalap megléte esetén is kérdéses mind az alkalmazott zárás arányossága, mind szakszerűsége, továbbá annak módja. Az intézkedések tömegre kiváltott hatása azonnali értetlenséget, felfokozott hangulatot váltott ki. A lényeges túlerőben lévő sorfalak a hátsó sorfal határozott mozgásával meglehetősen közel kerültek egymáshoz (ezt jelzi, hogy a hátsó sorfalból fújt könnygáz megbontotta a József Attila utca felől álló sorfalat). A Testület utalni kíván rá, hogy a zárás alkalmazása ráadásul a konkrét esetben végül alkalmatlanná vált a kitűzött cél elérésére, a jelenlévők igazoltatására és átvizsgálására (mivel a hangosbemondón ismételt vezetői felhívások ellenére felbomlott a sorfal). A felvételeken követhető, ahogy a tömeg megérkezésekor is tapasztalható egyfajta bizonytalanság a záró sorfal tagjaiban, felállásában.

4) A Testület ezt követően vizsgálta a könnygáz alkalmazásának konkrét körülményeit.

A Testület megállapította, hogy a konkrét esetben a rendőri kényszerítő eszköz az Rtv. 49. § (1) a) pontjára hivatkozással vegyi eszköz alkalmazásának minősült. A hivatkozott szabály szerint „a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására” alkalmazhat a rendőr – többek között – vegyi eszközt.

A Testület megállapította továbbá, hogy a támadás megvalósult, és a tömeg fellépése adott esetben jelenthetett „közvetlen veszély”-t. A könnygáz alkalmazásának jogszerűségét illetően azonban vizsgálni kell a fokozatosság követelményét is. A Szolgálati Szabályzat 58. § (1) bekezdése szerint a kényszerítő eszközök Rtv.-beli sorrendje egyúttal fokozatosságot is jelent az eszközök súlyosságát tekintve, és „súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan.”

A rendőri előadásokból és a videofelvételekből megállapítható, hogy a dulakodás kialakulásakor jelentős rendőri túlerő volt a helyszínen. Figyelembe véve ezt az egyértelmű létszámbeli fölényt, továbbá hogy a rendőrt megütő személy ekkor már a földön volt, és egyik rendőri előadás sem utalt arra, hogy ekkor ő még veszélyt jelentett volna. A körülményekből megállapítható, hogy nem az érintettel, hanem valójában a tömeggel szemben alkalmazták a könnygázt. A Testület arra is rámutat, hogy a konkrét szituációban – az arányosság és a fokozatosság követelményét szem előtt tartva lett volna olyan enyhébb következményekkel járó kényszerítő eszköz is (testi kényszer), amelyet a rendőrség kellő indokkal és eredményesen alkalmazhatott volna.

A Testület megállapította, hogy a dulakodás környékén jelentős számban voltak jelen a sajtó munkatársai is, és a felvételek alapján lényegében egy személyről lehet szó, aki agresszíven léphetett fel. Erre tekintettel és a rendelkezésre álló adatok elemzése után a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a könnygáz alkalmazása az adott esetben indokolatlan volt, valamint annak alkalmazása – a teljes eseménysor vizsgálata alapján – nem tekinthető szükségesnek és arányosnak az alábbiak alapján.

A felvételek nem igazolták azt a rendőrségi állítást, hogy a tömeg agresszívan lépett volna fel, és főleg nem alapozta meg azt az eljárást, hogy az első adag könnygáz alkalmazását követően messzebből is nagyobb sugárban, többször és az adott helyzetben indokolatlanul széles kört érintő módon fújtak a tömegre könnygázt. A tömeg viselkedése már a könnygáz alkalmazásának első esetétől inkább passzív, több felemelt kéz látszik. Ennek ellenére a hátsó sorfalból az eseményektől távolabb álló rendőrök a könnygáz alkalmazásának első eseténél kevésbé célzottan fújtak könnygázt a tömegre, ez elérte a sajtó munkatársait, a szemközt álló rendőrsorfallal és olyan személyeket is, akik a dulakodásban nem vettek részt, agresszív fellépést távolról sem mutattak. (Bár a felvételek alapján az is egyértelmű, hogy a panaszosnak már közvetlen a könnygáz alkalmazását követően tudomása volt arról, hogy a tömeggel haladó egyik személy erőszakos fellépése váltotta ki a rendőri reakciót.)

A panaszos mint jogvédő előadta, hogy a rendőrséggel történt hosszadalmas egyeztetés, illetve a korábbi időszak tapasztalatai alapján választotta társaival ezt az elvonulási útvonalat, bízva abban, hogy a Deák térre mint tömegközlekedési csomóponthoz jutva mindenki biztonságos körülmények között tud hazautazni. A Testület megjegyzi, hogy a tömeg békés jellegét az sem érintette volna, ha céljuk a

Kossuth tér elérése lett volna, azonban a 2. pontban kifejtettek szerinti, rendezvényről elvonuló tömeggel szemben alkalmazott zárás és annak módja különösen aggályos.

A Testület kiemeli, hogy az a körülmény, hogy a könnygáz olyan személyeket is elért, akik nem léptek fel támadólag, nem teszi annak alkalmazását jogszerűtlenné. Azonban a fentiekben kifejtettek szerint – a jogalapot, a szükségesség és arányosság, továbbá a szakszerűség kérdését, az alkalmazás módját vizsgálva – a Testület megállapította, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása súlyosan sértette a panaszos emberi méltósághoz, szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogát, továbbá békés gyülekezési jogát (melynek ugyancsak része a gyülekezés helyszínének az elhagyásához való jog is – ha az békésen történik, márpedig a jelen esetben a Testület nem tudott megállapítani olyan körülményt, ami az elvonulás békés jellegét megkérdőjelezte volna).

IV.

A III. részben foglaltak alapján a Testület megállapította a panaszos szabadsághoz, személyi biztonsághoz és emberi méltósághoz való jogának súlyos sérelmét, és a rendelkező részben foglaltak szerint foglalt állást.

Budapest, 2009. július 1.

Dr. Juhász Imre sk.
elnökhelyettes,
testületi tag

Fráterné dr. Ferczy Nóra sk.
testületi tag

Dr. Féja András sk.
előadó testületi tag

Kádár András Kristóf sk.
testületi tag